

INTERFAOL O'YINLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Ashurova Dilxumor Toyirjonovna
Namangan viloyati Norin
tumani 24-maktab psixologi.

Annotatsiya: Interaktiv o'qitish jarayoni, o'quv maqsadi o'yin qoidalarini ishlab chiqich. Mutaxassislar interfaol texnologiyalar rahbar va mutaxassislar davr talabidan kelib chiqib muammolarni yechish qobiliyatini rivojlantiradi. Bunda amaliy faoliyat sharoitida yuzaga keladigan: ishlab chiqarish, ijtimoiy, amaliy va shaxslararo munosabatlarning tartiblanishi ko'zda tutiladi.

Kalit so'zlar: Interaktiv, layoqatlilik; mutaxassis, metodologik.

Interaktiv o'qitish jarayoni an'anaviy (doska yonidagi) o'qitishdan farqli o'laroq bir qancha metodologik ustunlikka ega. Bu avvalombor, ishtirokchilarning o'yin qoidalarini ishlab chiquvchi pedagog va tinglovchini bir-biri bilan faol, emotsional tUSDagi munosabatlariga asoslanadi.

Rahbar va mutaxassislar, shuningdek, o'yin qoidalarini ishlab chiquvchi muallimlarning malaka oshirish va qayta tayyorlash amaliyotida quyidagi o'quv natijalari keng tarqalgan. Bularni o'quv maqsadi sifatida belgilash mumkin: tanishish, fanning ma'lum sohasiga tegishli asosiy tushunchalar va vazifalar bilan tanishish, asosiy mazmuni o'zlashtirish, asosiy tushunchalar va vazifalarni ta'riflab berishga layoqatlilik; uddalamoq asosiy tushunchalar va vazifalarni fanning ma'lum sohasiga samarali tatbiq etish, to'liq egallash, mohirlik fanning ma'lum sohasiga tegishli asosiy tushunchalar va vazifalarni samarali qo'llash hamda o'zgalarga bu masalada yordam berish. Yuqorida sanab o'tilgan o'quv maqsadlari turli-tuman interaktiv texnologiyalarda keng qo'llaniladi.

O'quv jarayonida mutaxassislar uchun noreal (taqlidiy yoki tashkiliy-harakatli) sharoit yoki vaziyatda qaror qabul qilish o'yinlari, shuningdek, real professional muhitga (amaliy yoki rolga mansub) moslashishga yordam beruvchi o'yinlar qo'llaniladi. O'quv jarayonida, ko'pincha, atrof muhitga, aniq professional faoliyatiga, insonlarga moslashishni o'rgatuvchi o'yin modellari qo'llaniladi.

Amaliy, taqlidiy o'yin yoki vaziyatlar tahlili usulini kommunikativ aspektlar modellarining jarayoni sifatida ko'rib chiqadigan bo'lsak, u quyidagi xususiyatlar tufayli o'quv-rivojlantiruvchi jarayonga yangi sifat olib keladi:

- professional faoliyat imitatsion modeli ko'rinishida kommunikativ-interfaol o'quv materiallarining mohiyati tizimi;
- o'rgatuvchi o'yin modelidagi sheriklar bilan professional faoliyatni turli funktsional bo'g'inlaridagi amaliy o'zaro munosabatlar strukturasi tiklash;

- ta'lim olayotgan rahbar va mutaxassislarni professional va kommunikativ omilkorlik va uni amaliy qo'llanishi ehtiyojini qondirishga yaqinlashtirish. Bu bilan bilimni anglashga, shaxsiy faoliyatiga, anglashdan professional motivatsiyaga o'tishga sharoit yaratadi.

- o'rgatuvchi va rivojlantiruvchi ta'sirlar majmui;

- malaka oshirish va qayta tayyorlash tizimida muallim faoliyatini tashkil qilish va boshqarishdan rahbar va mutaxassislarning kommunikativ – interfaol faoliyatini regulyatsiyani boshqarish va tashkil etishga o'tish uchun sharoit yaratish.

Yuqoridagilar quyidagi imkonini beradi:

1. Mutaxassislarda professional va kommunikativ omilkorlik, uning dinamikasi va real faoliyatidagi o'rni haqida yaxlit tassavur yaratish;

2. Faoliyatni taqlid qiluvchi materiallar asosida sotsial tajriba, jumladan jamoa bo'lib qaror qabul qilish uchun kerakli bo'lgan shaxslar va guruhlararo munosabatlar, hamkorlikni amalga oshirish;

3. Kasbiy psixologik nazariy va amaliy fikrlashni rivojlantirish;

4. Bilim orttirish motivatsiyasini tashkil etish, shaxsiy psixologik qo'llanma va motivatsiyaga sharoit yaratish;

5. Amaliy muloqot doirasida bilimlarni mustahkamlash, kommunikativ omilkorlikni shakllantirish.

Interfaol mashg'ulotlarni o'tkazish jarayonida muallim tinglovchilarning intellektual uslublari, ma'naviy-axloqiy rivojlanishi va xarakterlariga xos xususiyatlarni saviyasi haqida ma'lumot oladi. Bu unga kerak bo'lganda tinglovchilarni psixologik-pedagogik korrektsiyalash va ularga psixologik yordam berishni amalga oshirishga imkoniyat tug'diradi.

Shunday qilib, tinglovchilar interfaol texnologiyalar yordamida rahbar va mutaxassislar real professional faoliyatiga mansub bo'lgan sotsial-psixologik va tipik boshqaruv muammolari yechimlarini topishga jalb qilinadilar. Malaka oshirish va kadrlarni qayta tayyorlash kurslari qatnashchilari, turli boshqaruv va intellektual qurollarni (rahbar, metodist yoki aktiv tomoshabin va h.k) o'ylab, ularni o'zlashtiradi. Bu qatnashchilar turli vaziyatlarda ularning hatti - harakatini haqqoniy va maqsadga muvofiqligi bilan tanishadilar.

O'yin, trening yoki vaziyat tahlili paytida berilgan rollarga muvofiq boshqaruv qarorlari qabul qilinadi. Turli rollar maqsadlari bir biriga to'g'ri kelmasligi, o'yin qatnashchilari ko'pincha nizoli vaziyatda qaror qabul qilishga majbur bo'ladilar va natijada nizoni o'rganadilar.

O'yin mashg'ulotlari tinglovchilarni guruh a'zolari o'rtasida yuzaga keladigan holatlarga va ularning hissiy munosabatlariga nisbatan sezgirligini oshiradi. O'yin orqali o'qitish jarayonida tinglovchilarda o'zini anglash va boshqalarga yoqish ehtiyojini rivojlantirish uchun imkon yaratiladi.

Har bir o'yin ishtirokchisi jamoa faoliyati mexanizmining qanday ishlashini ko'rish imkoniyatiga ega. O'yin va treninglarda qayta ta'sir (o'zgalardan tomonidan munosabat va baholash jarayoni) signallari yanada aniq anglanadi, noverbal kommunikatsiya doirasida omilkorlik aktuallashtiriladi, ya'ni interfaol texnologiyalar kommunikativ va psixologik omilkorlikni hamda shaxsiy madaniyatni va u bilan bog'liq bo'lgan amaliy munosabatlarni rivojlantirishga turtki bo'ladi. Modomiki o'yinlar o'ta keskin vaziyatda o'tar ekan, bu qatnashchilardan ma'lum hissiy madaniyat saviyasini, stressga nisbatan bardoshlik hamda psixologik himoya usullaridan xabardor bo'lishlikni talab qiladi. Bundan tashqari o'yin mashg'ulotlari qatnashchilar o'rtasida sog'lom raqobatchilikni keltirib chiqaradi. Bu esa ularning raqobatiga bardoshini, o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda o'zini qadrlashni o'rgatadi.

Interfaol mashg'ulotlar maksimal darajada o'quv jarayonini individuallashtiradi. Bu esa har bir ishtirokchiga aqliy va ijodiy imkoniyatini namoyon qilishga imkoniyat beradi.

Yuqorida aytilganidan ma'lumki, interfaol texnologiyalar tatbiq qilingan mashg'ulotlarda ma'lumotni o'zlashtirish an'anaviy o'qitishga qaraganda (bu to'g'rida ko'p izlanishlar natijalari guvohlik beradi) ancha samaralidir. Bu yerda bir paytning o'zida professional fikrlash imkoniyatining kengayishi, tinglovchilar ijodiy potentsialining rivojlanishi, odamlar bilan ishlash mahoratining egallanishi hamda ijtimoiy tajribani orttirish sodir bo'ladi.

Shuni aytish lozimki, interfaol o'zaro aloqa rejimida o'qitish jarayonida rahbar va mutaxassislarda shaxsiy dunyoqarashning o'zgarishi yuz beradi. Bunday muloqotlar yangi, yanada insoniy va axloqiy ma'noga ega bo'ladilar.

Va nihoyat, interfaol o'yinlarda tez-tez qatnashish rahbar va mutaxassislarga verbalitsiya ko'nikmalarini hosil qilishni, suhbatdoshni tinglashni, to'g'ri savol-javob olib borishni, ommaviy tarzda axborotni yetkazishni o'rgatadi.

SHunday qilib, yuqorida aytilgandan kelib chiqib, quyidagi xulosalarni qilish mumkin, ya'ni interfaol texnologiyalar rahbar va mutaxassislar davr talabidan kelib chiqib muammolarni yechish qobiliyatini rivojlantiradi. Bunda amaliy faoliyat sharoitida yuzaga keladigan: ishlab chiqarish, ijtimoiy, amaliy va shaxslararo munosabatlarning tartiblanishi ko'zda tutiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Polyakov S.D. V poiskax pedagogicheskoy innovatiki. –M.:1993.
2. Saidahmedov N. Interfaol metodlar. -T.: "Universitet". 2005.
3. Ishmuhammedov R.J. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. -T.: 2010.
4. Ishmuxammedov R.J. va boshqalar. Tarbiyada innvatsion texnologiyalar. -T.:2010.